

Årsmelding Norsk seterkultur 2024

**NORSK
SETERKULTUR**

Seteråret 2024

Seteråret 2024 har gått inn historien som det året seterkulturen i Norge og Sverige ble skrevet inn på Den representative listen i UNESCO. Det har vært en seks år lang prosess for å løfte fram seterkulturen som en viktig del av kulturarven. Vi hadde håpet det ikke var nødvendig, men når seterbrukene fortsetter å falle fra, er dette en måte å få både Norge og verdenssamfunnet til å reagere. Vil vi ha seterdrift i framtida? Det ble et rungende JA!

I prosessperioden har vi brukt tid på å involvere både seterbrukere og andre organisasjoner, til å være med på å gi innhold til nominasjonen. Mange har «hevet seg på», og vi har fått mye drahjelp fra ulikt hold. Seterkulturen har vist seg å være viktig for veldig mange, noe som har gitt positive utslag både når det gjelder økonomi og engasjement i UNESCO-saken. Vi har også forstått at vi trenger støttespillere og allianser. Det betyr at vi må fortsette å dele kunnskap også med miljøene utenfor landbruket. På spørsmålet om vi skal ha seterdrift i framtida, er dette langt på veg et valg som felleskapet må ta. Når vi nå er skrevet inn på listen har vi fått god bær til å ta seterkulturen inn i framtida.

Den største bidragsyteren har vært Sparebankstiftelsen DNB, som også har gjort det mulig for oss å støtte seterpraktikanter og seteraktiviteter og leirskoler til å utvikle pedagogiske opplegg for barn og unge. Vi har oppdatert hjemmesiden, fått ferdig en digital seterveileder (seterretteleiar.no) og jobber med nettsiden tilseters.no for barn unge.

Vi har presentert og orientert i ulike fora, vært både synlige og hørbare i media, delt ut smaksprøver og hatt pressetreff med gourmetmat. Produkter fra setra har også fått mer oppmerksomhet, f.eks. da de norske kokkene som ville være med i Bocuse D'Or brukte ekte setersmør i opptaks-menyen sin, som en hyllest til UNESCO-listeføringen. Vi har mange med oss!

Men vi er langt fra mål. Fremdeles løftes utenlandske *Alpage* oster fram i ostediskene, mens de de norske gullvinnerne av stølsmelk ligger beskjedent litt mindre synlig i disken. Når får vi samme oppmerksomhet på fjell- og seterosten?

Vi driver ikke seter kun for vår egen del. Vi driver seter for å bruke ressursene i fjell og utmark, ta vare på kunnskapen du må ha for å ha melkedyr som går fritt i utmark, for å drive melkestell og foredling og for å dele kunnskapen med folk utenfor landbruket. En stor takk til alle som åpner setra for besøk, som besøksenter, for seterarrangement eller skolebesøk. Formidling og kunnskapsdeling er avgjørende for at folk utenfor næringen skal forstå hva det vil si å produsere norsk mat på norske ressurser.

Også i 2024 delte vi ut Seterprisen, eller, Seterprisene, som det ble i 2024. På finaleoppløpet var to kandidater helt likeverdige. Det var rett og slett ikke mulig å velge den ene foran den andre. Derfor ble det to seterpriser.

Takk til alle som har bidratt og som står på for seterdrifta, på ulikt vis, i år og ufortrødent år etter år. Dere fortjener alle en pris!

Katharina Sparstad, daglig leder

SETERÅRET 2024	1
STYRET 2024	4
VARAMEDLEMMER:	4
STYREMØTER 2024	5
ANDRE MØTER FOR STYRET/STYREMEDLEMMER ELLER ADMINISTRASJON	5
SEKRETARIAT	5
ÅRSMØTE 2024	6
SETERPRISEN 2024	9
MEDLEMMER	9
ØKONOMI OG ÅRSREGNSKAP	9
ØKONOMISKE BISTAND TIL ORGANISASJONSARBEID	13
NORSK SETERKULTUR HAR I 2025 SØKT OG FÅTT STØTTE FRA:	13
FORKLE OG T-SKJORTER	13
KOMMUNIKASJON	14
SETERKULTUR.NO	14
SETERBRUKAREN	14
FACEBOOK	14
MEDIA	15
MEDIEOPPSLAG	15
POLITIKK OG FORVALTNING	15
JORDBRUKSFORHANDLINGENE 2024	15
HØRINGER	15
PÅGÅENDE PROSJEKT	16
BESKYTTA BETEGNELSE FOR SETERSMØR	16
UNESCO	16
SETERKULTUREN ER SKREVET INN PÅ DEN REPRESENTATIVE LISTEN	16
SETERKULTUREN LIGGER UTE PÅ UNESCO SIDER	18
PRESSETREFF 5. DESEMBER	20
MARKERING 6. DESEMBER	20
UNESCO- UTSTILLINGEN	23
DIVERSE UNESCO- ARBEIDSOPPDRA	23
UNESCO PRESSEDEKNING	23
NASJONALE OG LOKALE AVISER	28
PRESSEMELDINGEN BLE TATT INN I EN REKKE NASJONAL OG LOKALE AVISER	28
REN MAT	29
SVERIGES RADIO	29
ARTIKKEL I SAMARBEID MED VALDRESMUSEA	30
EI FRAMTID FOR SETRA?	30
AKTIVITETER	31
FRA 50 ÅRS-JUBILEUM I GRØVUDALEN	32
FRA DNT VALDRES OG OPPLÉGG FOR DKS PÅ STØLSVIDDA I VALDRES	32
FRA DYREGODDAGANE I MØRE&ROMSDAL	32
FRA KRÅKEROESTØLEN I TELEMAR	33
FRA STØLSFESTIVALEN PÅ LISJORDSTØLEN	33
FRA GAURHOVSTØLEN	33
FRA FAGSAMLING PÅ BAKKESTØLEN I VALDRES. ARRANGØR: TINE OG SIGMUND SØRUM	34
NORSK LANDBRUKSRÅDGIVING, SAMARBEIDSMØTE PÅ HAMAR	34
INNLEGG PÅ SEMINAR OM SETERDRIFT FOR SENTERPARTIET, LØKEN 27. APRIL	34
INNLEGG FOR RØDT INNLANDET 26. OKTOBER	34
ÅPNING AV STØLSSSESONGEN PÅ OLESTØLEN I VALDRES	34

SETERBEFARING I ØYERFJELLET	34
DYRSKUN 2024 (13.-15. SEPTEMBER)	35
MATSTREIF 20.-21. SEPTEMBER	35
SETERRETTELEIAREN	36
OPPLEGG FOR BARN OG UNGE	36
DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN (DKS).....	36
NORSK LEIRSKOLEFORBUND	36
SETERKURS PÅ OLESTØLEN.....	36
SAMARBEID MED ANDRE ORGANISASJONER	36
IKA-(IMMATERIELL KULTURARV NETTVERK)	36
LESJA BYGDEMUSEUM	37
NORSK GARDSOST	38
VALDRES NATUR – OG KULTURPARK	38
NORGES BONDELAG	38
NORSK BONDE – OG SMÅBRUKARLAG	38
LEDER OG STYRELEDER HADDE OGSÅ MØTER MED NBS I FORKANT AV JORDBRUKSFORHANDLINGENE.	38
NASJONALT RESSURS-SENTER FOR FJELL-LANDBRUK, LØKEN, VALDRES	38
VALDRESMUSEA	39
EIT SKIGARDSDELE	39
LANDBRUKSFAGLIG SAMLING INNLANDET	39
FOODLESSONS	39
FOU-PROSJEKT	40
NIBIO FJELLBEITEPROSJEKTET	40
NIBIO – KAN SETERDRIFT LÆRE OSS Å BEGRENSE NEGATIVE EFFEKTER AV KLIMAENDRINGER?	40
EN STUDIE AV IMMATERIELL KULTURARV I LIKE BEITELANDSKAP	40
NMBU TRANSFARMING	40
INTERNASJONALE ORGANISASJONER	41
COMMONLANDS – KVINNER OG FORVALTING AV NATUREN	41
FÖRBUNDET SVENSK FÄBODKULTUR OCH UTMARKSBRUK	42
MEDLEMSKAP I EFNCP	42
FAO – FOOD AND AGRUCULTURE ORGANISATION OF THE UNITED NATIONS	42

Styret 2024

Siv Beate Eggen, leder

Knut Ola B. Storbråten, nestleder

Marianne Lunsåsmo, styremedlem

Kari Sofie Asmyhr Østen, Representant fra TINE

Roy Leirvik, styremedlem

Varamedlemmer:

Olav Huso, 1. varamedlem

Inga Iversen Aasen, 2. varamedlem

Juliana Bonin, 3. varamedlem

Valgkomité 2024: Ove Søresand og Jostein Sande

Styremøter 2024

Norsk seterkultur har hatt åtte styremøter, seks møter på Teams og to fysiske styremøter, hvorav det ene var i forbindelse med fagsamlingen i på Elverum 3. mars, sammen med styret i Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk og det andre i Oslo i forkant av UNESCO- markeringen, 5. desember.

Andre møter for styret/styremedlemmer eller administrasjon

Det har vært 26 arbeidsmøter i arbeidsgruppa (styreleder, nestleder og daglig leder, samt Marianne Lunåsmo og Kari Sofie Asmyhr Østen i forbindelse med planlegging av fagsamling). Tema for disse har vært seterrettleriaren, tilseters.no og markering av UNESCO-inskripsjonen. Det ble også holdt forberedelses- og øvingsmøter med de svenske kollegaene våre før innspilling av takketale til UNESCO-møtet i Paraguay.

I forbindelse med UNESCO-markeringen har det vært holdt en rekke arbeidsmøter med daglig leder og Bunad- og folkedrakt-organisasjonene, representert ved Kjærsti Gangsø fra Studieforbundet kultur og tradisjon. Andre teams-møter har vært med Norsk Gardsost, 4H, Norsk senter for fjellandbruk og Norges Vel

Sekretariat

Øystein Skjæveland har vært redaktør for medlemsbladet «Seterbrukaren». Styret har gitt innspill på stoff. Daglig leder, Katharina Sparstad, har hatt oppdateringer, kalender og nyhetssaker på www.seterkultur.no. Oppdatering av Facebook er stort sett utført av daglig leder, sammen med redaktør og styreleder. Daglig leder administrerer merkeordningen «Beskytta betegnelse for setersmør». Videre har hun organisert årsmøte på Teams. Stillingen hennes har vært 12 % som utleid tjeneste fra Valdres Natur- og Kulturpark fram til 1. august. Valdres Natur- og Kulturpark har også i 2024 bidratt med mange gratis-timer. Etter 1. august har Katharina Sparstad vært ansatt direkte under Norsk seterkultur. *Svein Løken* fører regnskapet og håndterer medlemmer. Svein deltar på styremøter om mulig. *Kari Sofie Asmyhr Østen* representert TINE i styret. Hun fungerer også som referent på styremøter.

Katharina Sparstad, Daglig leder

Svein Løken, Regnskap- og medlemsansvarlig

Øystein Skjæveland, redaktør av Seterbrukaren

Årsmøte 2024

Årsmøtet ble holdt i Elverum 3. mars med 48 deltakere. I forkant ble det holdt fagsamling sammen med Föbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk i tidsrommet 1.-3. mars. Seterprisen ble utdelt under middagen.

Figur 1. Forsker Bjørn Egil Flø legger fram resultat fra forskningsprosjekt om motivasjonsfaktorer for utmarksbeiting.

Årsmøtesaker 3. mars 2024

Sted: Thon Partner Hotel Central på Elverum

Sak 1 Konstituering

Møteleder: Siv Beate Eggen

Referent: Kari Sofie Asmyhr Østen

To til å skrive under protokollen: Hans Gubhage og Lena Lisjordet.

Sak 2 Godkjenning av sakliste og innkalling

Godkjent

Sak 3 Årsmelding

Katharina Sparstad gikk igjennom årsmeldingen.

Kommentar til årsmeldingen:

- Det var fysisk styremøte i Trondheim i forbindelse med Oste-VM
- Skriv hvor bilder er hentet fra i årsmeldinga.
- Fint med fyldig årsmelding.
- Hvor finner dere avisartiklene? Har vi et system for å fange opp mediainnslag?

Sak 4 Regnskap

Regnskapsfører kunne ikke stille på årsmøtet, revisor er ikke ferdig med revidering av regnskapet. Forsamlingen ble tilbudt gjennomgang på Teams.

Siv la fram regnskapet.

Kommentarer fra salen:

- Hvorfor fikk vi avslag fra Sparebankstiftelsen? Årsmøtet ønsker at styret jobber videre med saken sammen med Norsk Kulturarv.

- Prosjekt støttet av Sparebankstiftelsen skal avsluttes 1. mai. Hva kan Sparebankmidlene brukes til? Er det noe vi som seterbrukere kan søkes på? Formidling og kunnskapsdeling kan støttes. Midlene må utlyses med definerte kriterier, under vilkår at vi får utsettelse fra Sparebankstiftelsen
- Søknadsinformasjon legges ut på nettsidene om det er aktuelt. Sjekkes med Sparebankstiftelsen.

Vedtak: Dersom regnskapet blir godkjent, sendes det ei melding til medlemmene om at revisor har godkjent regnskapet. Dersom det ikke blir godkjent, inviteres alle medlemmer til et Teams-møte med gjennomgang av regnskap.

Sak 5 Forslag til kontingent og kontingentklasser

Vedtak: Årsmøtet følger styrets forslag om å ikke øke kontingenten for 2024.

Sak 6 Innkomne saker

Det har ikke kommet inn noen saker til årsmøtet.

Sak 7 Innspill til Jordbruksforhandlingene

Siv gjennomgikk innspillene som er gitt til faglagene.

Kommentarer:

- Bekjentgjør hva Norsk seterkultur ønsker å kreve fra jordbruksforhandlingene slik at medlemmene i Norsk seterkultur kan ta innspillene i lokale faglag, som sender innspillene videre til fylkene. Dette må være klart tidlig på året, helst i løpet av januar. Dette kan komme som er nyhetsbrev til alle medlemmene

Sak 8 UNESCO arbeid status og regnskap

Siv orienterte om UNESCO-arbeidet.

Kommentar:

- Hvor lang tid har vi på å bruke opp midlene vi har fått til UNESCO-prosjektet?

Sak 9 Årsplan for 2024

Siv la fram forslag til årsplan for 2024.

Kommentarer:

- Hvis vi får utmerkelsen fra UNESCO, må vi få informasjon vi kan henge opp på egne setre.
- Fakturainformasjon, e-post og rett adresse. Send ut på mail og Seterbrukaren
- Nyhetsbrev til alle medlemmer på e-post.
- Oppfordre medlemmer til å legge arrangement inn i kalenderen
- Legg også inn søknadsfrister for ulike tilskuddsordninger inn i kalender/årsplan

Sak 10 Budsjett

Siv la fram styrets forslag til budsjett for 2024.

Kommentarer:

- Det mangler en null i posten for overnatting, skal sannsynligvis være 42 000,-
- Honorar; dette må inn i statuttene til valgkomiteen
- Årsmøtet bør ta en gjennomgang av vedtektene komme med forslag til vedtektsendringer til årsmøtet i 2025.

Vedtak: Årsmøtet godkjenner forslag til budsjett.

Vedtak: Årsmøtet følger styrets forslag om å ikke øke kontingenten for 2024.

Sak 11 Valg av styre, vara, revisorer og valgkomite

Navn	Verv	På valg år	Valgkomiteens innstilling
Siv Beate Eggen	Leder	2024	Siv Beate Eggen
Knut Ola Storbråten	Medlem	2025	
Kathrine Kinn	Medlem	2024	Marianne Lundåsmo
Roy Tomas Leirvik	Medlem	2025	
Kari Sofie A. Østen	Medlem		Gjennom NL
Olav Huso	1. vara	2024	Olav Huso
Inga Iversen Aasen	2. vara	2024	Inga Iversen Aasen
Marianne Lunåsmo	3.vara	2024	Juliana Bonin
Per Sæther	Valgkomite	2024	Kathrine Kinn
Ove Sørestrand	Valgkomite	2025	
Jostein Sande	Valgkomite	2026	
	1. vara		Nils Mange Gjengedal
Berit Jeanne Brun	Revisor	2024	Berit Jeanne Brun
Kristian Ekre	Revisor	2024	Kristian Ekre

Valget ble som innstillingen.

Skriftlig valg på Siv Beate Eggen, 12 stemmer, ingen blanke

To forslag til honorar lagt fram i årsmøtet:

Forslag fra årsmøtet: Leder 30 000,-, nestleder 20 000,-

Valgkomiteens forslag: 25 000,- for leder.

Vedtak: Enstemmig for årsmøtets forslag.

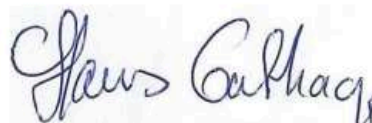
Andre honorarer ble uendret fra tidligere år, etter valgkomiteens forslag.

Sak 12 Årsmøte i 2025

Forslag om at årsmøtet for 2024 legges til Valdres eller Gausdal. Styret har fullmakt til å bestemme sted etter kapasitet og pris.

Innspill til videre arbeid:

- A og B lag i Norsk Seterkultur. Temaet tas på et medlemsmøte på Teams senere i år.
- Ønske om presentasjonsrunde før årsmøte (eller dag en på seminar)

Seterprisen 2024

Også i 2024 kom det inn mange gode forslag. I finalen var det uråd å velge en av de to finalistene! Seterprisen 2024 gikk derfor til seterbrukere. Den ene prisen gikk til Anders Enget i Alvdal for sin innsats som seterbruker med et stort antall storfe. Det gamle seterfjøsset er restaurert og bygd om til moderne drift på en svært respektfull og forbilledlig måte. Den andre seterprisen gikk til Renndølsetra v/ Eystein Opddøl for å ha tatt opp igjen seterdrifta som ungdom og drevet besøksseter og formidlet grunnverdiene i seterdrifta i mange år.

Figur 2. Seterprisen 2024 gikk til to like setre/seterbrukere Renndølsetra v/Eystein Opdal og Paureng/Anders Enget. Her mottar Anders Enget seterprisen av styreleder og nestleder

Medlemmer

Pr 01.01.25 var det 439 medlemmer. Ved inngangen av året var det 429, altså en økning på 10 medlemmer. Dette er svært positivt da de de siste årene har vært en liten årlig nedgang. Samtidig ser vi at under halvparten faktisk er seterbrukere. Derfor er det et stort potensial å rekruttere flere seterbrukere som medlemmer.

Økonomi og årsregnskap

Resultatet endte med kr 451 281,- i underskudd. Egenkapitalen pr 31.12.24 er kr 370 777,-. Det ble innvilget kr 200 000 i tilskudd til Seterretteleieren hvor alle kostnader er utgiftsført i 2024. Denne er avsluttet og anmodet utbetalt. Medlemskontingent ble samlet kr 171 600, 19 000,- mer enn i 2023. Utgiftene til Unesco markeringer ble en god del over budsjett.

Norsk Seterkultur
NO 879 270 642

Resultatrapport
(2024)

2025-02-19 22:52
Svein Løken

Regnskapskonto	2024			2023	
	Periode	Budsjett	Avvik	Periode	Endring
Varekostnad	270 980	120 000	150 980	1 350 042	-1 079 062
Lønnskostnad					
5000 Lønn Leder	30 000	30 000		40 000	-10 000
5001 Lønn Redaktør	71 500	78 000	-6 500	71 500	
5002 Lønn Unesco		-13 000	13 000		
5004 Lønn leder øvfr Unesco				-15 000	15 000
5005 Lønn daglig leder	79 900	150 000	-70 100		79 900
5006 Lønn kasserer	23 540		23 540		23 540
5010 Feriepenger	1 989		1 989	7 293	-5 304
5011 Feriepenger	15 292		15 292		15 292
5099 Andre lønnsperiodiseringer					
5101 Andre lønnsperiodiseringer					

5330 Godtgjørelse til styre	31 500	40 000	-8 500	51 000	-19 500
5331 Godtgjørelse styre overf prosjekt				-39 500	39 500
5402 Arbeidsgiveravgift					
5410 Påløpt arbeidsgiveravgift					
5411 Arb.g.avg.pålepte feriepenger	122		122		122
5496 Periodisering av arbeidsgiveravgift av opptjente feriepenger					
5500 Annen kostnadsgodtgjørelse					
Lønnskostnad	253 842	285 000	-31 158	115 293	138 549
Annen driftskostnad					
6301 SETERKONFERANSE	97 688	100 000	-2 312		97 688
6305 Formidlings og holdningsskapende arbeid	111 046		111 046	82 848	28 198
6306 Merkeprosjekt	8 165	10 000	-1 835	15 519	-7 354
6311 Lokkekurs- selerkurs barn- aktiviteter	196 896	250 000	-53 104		196 896
6705 Honorar Regnskap/Medlemslister		30 000	-30 000	27 000	-27 000
6706 Regnskap overf prosjekt				-13 500	13 500
6720 Sekretariat	67 031		67 031	125 000	-57 969
6721 Sekretariat sponset VNK				40 000	-40 000
6722 Sekretariat overf Unesco				-75 000	75 000
6800 Kontorekspista	120		120		120
6805 Seterveilederen	150 563	200 000	-49 437		150 563
6806 Tisetters.no	58 698		58 698		58 698
6810 Web, kostnader internettside	10 830	400 000	-389 170	11 590	-760
6811 Lisens Lønn og regnskapsprogram	5 025	5 000	25	1 040	3 985
6815 TRYKKING SETERBRUKEREN	45 306	60 000	-14 694	32 032	13 274
6816 Trykking Seterbrukeren overf Unesco				-9 609	9 609
6840 Aviser, tidsskrifter, bøker o.l.		3 000	-3 000	3 584	-3 584
6860 Mate, kurs, oppdatering o.l.	1 758		1 758	5 990	-4 232
6940 Porto, UTSENDELSE SETERBRUKEREN	35 684	40 000	-4 316	16 057	19 627
6941 PORTO	8 672	5 000	3 672	424	8 248
6942 Porto Seterbrukeren overf Unesco				-4 817	4 817
7100 Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	10 552	40 000	-29 448	7 242	3 310
7140 Reiseutgifter styremøter, årsmøter	22 498	25 000	-2 502	9 069	13 429
7141 Overnatting og opphold, møter		4 200	-4 200		
7340 STØTTE/GAVER	1 250	35 000	-33 750		1 250

Resultat (2024)

Regnskapskonto	2024			2023	
	Periode	Budsjett	Avvik	Periode	Endring
7741 Øredifferanser					
7770 Bank- og kortgebyrer	780		780	1 129	-349
7790 Annen kostnad	910		910	875	35
7830 Konstaterte tap på fordringer				5 620	-5 620
Annen driftskostnad	833 472	1 207 200	-373 728	282 093	551 379
Driftskostnader	1 358 294	1 612 200	-253 906	1 747 428	-389 134
Driftsresultat	-376 261		-376 261	449 260	-825 520

Finansinntekter og finanskostnader

Finansinntekter					
Annen finansinntekt					
8050 Annen renteinntekt	1 578		1 578	2 128	-550
Annen finansinntekt	1 578		1 578	2 128	-550
Finansinntekter	1 578		1 578	2 128	-550

Finanskostnader				
Annen finanskostnad				
8150 Annen rentekostnad	207		207	107
Annen finanskostnad	207		207	107
Finanskostnader	207		207	107
Netto finansresultat	1 371		1 371	2 021
Ordinært resultat før skattekostnad	-374 889		-374 889	451 281
Ordinært resultat	-374 889		-374 889	451 281
Årsresultat	-374 889		-374 889	451 281
Overføringer				
8800 Årsresultat				451 281
Sum overføringer				451 281

Norsk Seterkultur
NO 879 270 642

Balanserapport
(2024)

2025-02-19 22:51
Svein Løker

Balanserapport

Periode: 2024
Kunde (Alle)
Leverandør (Alle)
Avdeling (Alle)

Balanse (2024)				
Regnskapskonto	IB 2024-01-01	2024-12-31	2023-12-31	Endring 2023-12-31
Eiendeler				
Anleggsmidler				
Finansielle anleggsmidler				
Andre fordringer				
1399 Andre fordringer		400 000		400 000
Andre fordringer		400 000		400 000
Finansielle anleggsmidler		400 000		400 000
Anleggsmidler		400 000		400 000
Omløpsmidler				
Fordringer				
Kundefordringer				
1500 Kundefordringer	9 885	43 126	9 885	33 241
Kundefordringer	9 885	43 126	9 885	33 241
Andre fordringer				
1750 Påløpt leieinntekt	29 232		29 232	-29 232
Andre fordringer	29 232		29 232	-29 232
Fordringer	39 117	43 126	39 117	4 009
Bankinnskudd, kontanter og lignende				
1920 Driftskonto 2387 20 51189	954 730	171 078	954 730	-783 652
1950 Bankinnskudd for skattetrekk	4 085	12 961	4 085	8 886
Bankinnskudd, kontanter og lignende	958 815	184 039	958 815	-774 786
Omløpsmidler	997 942	227 165	997 942	-770 777
Eiendeler	997 942	627 165	997 942	-370 777

Egenkapital og gjeld

Egenkapital				
Opptjent egenkapital				
Annen egenkapital				
2050 Annen egenkapital	854 089	854 089	854 089	
Annen egenkapital	854 089	854 089	854 089	
Opptjent egenkapital	854 089	854 089	854 089	
Udisponert resultat		-374 889		-374 889
Egenkapital	854 089	479 199	854 089	-374 889
Gjeld				
Kortsiktig gjeld				
Leverandørgjeld				
2400 Leverandørgjeld	39 284	32 167	39 284	-7 117
Leverandørgjeld	39 284	32 167	39 284	-7 117
Skyldige offentlige avgifter				
2600 Forskuddstrekk	18 722	-31 680	18 722	-50 402
Balansø (LVL4)				
Regnskapskonto	IB 2024-01-01	2024-12-31	2023-12-31	Endring 2023-12-31
2770 Skyldig arbeidsgiveravgift	0	0	0	
2772 Skyldig arbeidsgiveravgift				
2785 Pålept arbeidsgiveravgift				
2787 Pålept arbeidsgiveravgift på ferielønn		122		122
Skyldige offentlige avgifter	18 722	16 678	18 722	-44
Annen kortsiktig gjeld				
2930 Skyldig lønn		62 658		62 658
2931 Skyldig lønn	56 873	-32 817	56 873	-89 690
2940 Skyldig feriepenger	7 293	1 989	7 293	-5 304
2941 Skyldig feriepenger		15 292		15 292
2945 Periodisering av lønn				
2960 Annen pålept kostnad	21 681		21 681	-21 681
2990 Annen kortsiktig gjeld		50 000		50 000
Annen kortsiktig gjeld	85 847	97 121	85 847	11 274
Kortsiktig gjeld	143 854	147 966	143 854	4 112
Gjeld	143 854	147 966	143 854	4 112
Egenkapital og gjeld	997 942	627 165	997 942	-370 777

REVISJONSRAPPORT 2024

FOR

NORSK SETERKULTUR

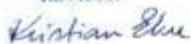
REGNSKAPET FOR NORSK SETERKULTUR FOR 2024 ER FØRT AV SVEIN LØKEN. ALLE BILAG OG BANKUTSKRIFTER ER FRAMLAGT FOR REVISORENE. ALLE REGNSKAPSBILAG ER KONTROLLERT, OG VI KAN IKKE SE AT REGNSKAPET INNEHOLDER VESENTLIGE FEIL ELLER MANGLER. BANKKONTO NR. 2367.20.51169 TILHØRENDE NORSK SETERKULTUR HAR PR. 31.12.2024 INNSTÅENDE KR. 171.078,32 OG PÅ SKATTETREKSKONTO 2320.22.19446 KR. 12.961,-. DETTE STEMMER MED REGNSKAP OG BANKUTSKRIFTER. REGNSKAPET ER AVSLUTTET MED ET UNDERSKUDD PÅ KR. 374.889,- FOR 2024, OG EGENKAPITAL PR. 31.12.2024 PÅ KR. 479.199,-.

VI MENER AT REGNSKAPET GIR ET KORREKT BILDE AV VIRKSOMHETEN I NORSK SETERKULTUR, OG AT REGNSKAPET GIR ET GODT FUNDAMENT FOR VIDERE DRIFT AV LAGET.

REGNSKAPET ANBEFALES GODKJENT.

VÅGÅ/TVERRBYGDA, 3. MARS 2025.

KRISTIAN EKRE
REVISOR

BERIT JEANNE BRUN
REVISOR

Økonomiske bistand til organisasjonsarbeid

Norsk seterkultur har i 2025 søkt og fått støtte fra:

- Landbruks- og Matdepartementet (støtte til frivillige organisasjoner i landbruket). Tilskuddet for 2024 var kr 200.000,- og går over statsbudsjettet. Søknadssummen var på kr 500.000,-
- Statsforvalteren i Trøndelag, Innlandet, Buskerud og Telemark har bidratt med til sammen kr 200.000,- til oppdatering av seterveilederen (seterrettleiar.no)

Forkle og T-skjorter

I 2024 kjøpte Norsk seterkultur 400 grå og hvite forklær med seterkultur-logo, samt 120 T-skjorter i grått og hvitt, også med logo. Produktene er ment for salg og bruk på stand og arrangementer. Forkle og T-skjorter kan bestilles fra nettsiden seterkultur.no

Figur 3. Norsk seterkultur har fått laget forkle og T-skjorter med logo. Forkledet er laget av resirkulerte tekstiler og T-skjortene er av økologisk bomull.

Kommunikasjon

Seterkultur.no

Nettsiden driftes av Katharina Sparstad so legger ut aktuelle saker. En artikkel om årets unge bonde som er lagt ut av redaktør Øystein Skjæveland. I tillegg hare katharina lagt ut innhold om seterkulturen. Mange benytter seg av siden **Markedsplass** for jobb/ledige budeiejobber. Alle innlegg må kvalitetssjekkes og publiseres av Norsk seterkultur. Videre har vi forsøkt å holde oss oppdatert med kalenderoppføringer. Det er også arbeidet med nettsiden **tilseters.no** for barn og unge som skal åpnes mars 2024. **Setterrettleiaren.no** ble oppdatert på nye sider og lansert januar 2025.

Seterbrukaren

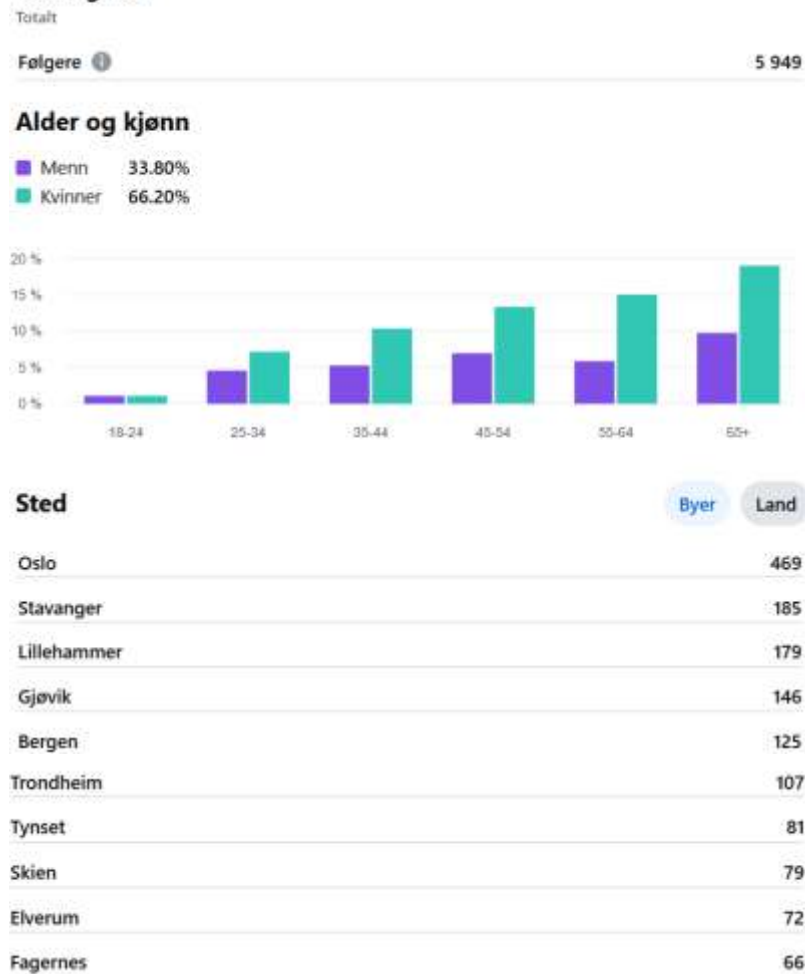
Det er gitt ut tre medlemsnummer i 2024. Medlemsbladet kom i mars, juni og desember. Desember nummeret var et landsnummer og gikk til samtlige seterbrukere i landet. Øystein Skjæveland har vært redaktør for bladet. Bladet har publisert et mangfold av stoff med relevans og aktualitet for seterbrukere og andre interesserte.

Facebook

Facebook-siden til Norsk Seterkultur har pr 31.12.2023 5.7 k følgere. Facebook-siden deler egne og andres setersaker og blir i hovedsak oppdatert av daglig leder, men styreleder og redaktør har også tilgang.

I januar 2026 hadde Norsk seterkultur 5949 følgere. Majoriteten er kvinner:

Demografi

Media

Medieoppslag

Alle medieoppslag, pressemeldinger mm i 2024 var knyttet til UNESCO, og er omtalt under det avsnittet.

Politikk og forvaltning

Jordbruksforhandlingene 2024

Også i 2024 ble det holdt møte med begge faglaga, samt sendt eget innspill fra Norsk seterkultur. Norsk seterkultur fikk ikke gjennomslag på noen av våre innspill, og minstesats for setertilskudd fikk ingen økning, men RMP midler som fordeles til fylkene ble økt for de viktigste seterfylkene. Disse forvaltes fylkesvis, og utmålingen ut over det nasjonale minstebeløpet, settes av de enkelte fylker. Det samme gjelder ordningen for besøkssetre som i år kun er iverksatt i 3 fylker.

Høringer

Norsk seterkultur sendte høringsuttalelse til Genteknologiens utredning

Vennis, 15.02.24

Høringssvar om Genteknologiutvalgets utredning

Viser til høringsbrev ref.: 23/3734 om Genteknologiutvalgets utredning NOU 2023: 18 Genteknologi i en bærekraftig fremtid på offentlig høring.

Norsk seterkultur er en frivillig organisasjon som jobber for å ta vare på seterdrifta som høstingskultur i framtida. Setermelka er kjent for spesielle kvaliteter, og over 10% av seterbrukerne videreforedler melka til eksklusive produkt fra setrene. Vi følger strenge krav til innholdsdeklarasjon. Dette gjør vi gjerne, det er viktig for oss at forbrukerne vet hva slags produkt de kjøper. Forbrukerne må vite at de kan velge. Og for å ta riktige valg må de ha kunnskap. Deres tillit er avgjørende for seterbedriftenes framtid. Stadig flere som er opptatt av hvordan maten er produsert. Er det pasteurisert eller upasteurisert? Hvordan virker seterdrifta på miljøet? Hvordan har dyra det? Og mange er opptatt av GMO. Det er behov for åpenhet og kunnskap. Informasjon må være lett tilgjengelig, alle må kunne følge med på debatter, kunne etterprøve dokumentasjon, komme med synspunkter for å beholde tillit til myndighetenes vurderinger.

Det innebærer blant annet at alle søknader om utsetting av GMO må være offentlige. Det må også sikres åpenhet og sporbarhet når det gjelder ulike instanser som skal komme med anbefalinger til myndighetene, som for eksempel VKMs risikovurderinger og Bioteknologirådets vurderinger av bærekraft, samfunnsnytte og etikk.

Derfor er det viktig at GMO-regelverket opprettholde tillit, trygghet og åpenhet. Debatten om GMO må være åpen for offentligheten og ikke overlates kun til «ekspertene». Videre må det stilles krav om at det skal foretas risikovurderinger i de ulike sakene som ser på hvordan ulik kontekst og utgangspunkt påvirker evt. utfordringer og muligheter i hver enkelt sak. Og sist, men ikke minst, må det stilles krav til at alle GMOer må merkes.

På vegne av matsikkerheten i Norge mener vi at norske forbrukere skal føle seg trygge på at det de kjøper ikke inneholder genmodifiserte organismer, med mindre de velger det selv. Vi frykter at en oppmykning av genteknologiloven vil kunne bidra til at det oppstår usikkerhet om produktene våre. Kvaliteter som GMO-fritt, lavt antibiotika-forbruk og bærekraftig høsting av utmarksressurser opplever vi som noen av våre viktigste konkurransefortrinn. Dersom Norge skulle godkjenne genredigerte GMO-er i matproduksjon er det en forutsetning at dette ikke svekker forbrukernes rett til å gjøre informerte valg. Det er et absolutt krav at alle produkter må merkes. For Norsk seterkultur mener vi dette er spesielt viktig i dyrefor, slik at vi kan gi rett merking i sluttproduktet (melke- og kjøttprodukter) til forbruker. Det betyr at vi mener produkter fra dyr som har spist genmodifisert fôr må merkes. Merkingen må stå lett forståelig både på modifisert dyrefor, og sluttproduktet. I tillegg til et GMO-merke ser vi det som positivt med informasjon om hensikten med genmodifiseringen. En forutsetning for å merke produktene er at de er sporbare. Det er viktig at norske myndigheter ikke aksepterer argumenter om at det er vanskelig å spore de nye genredigerte organismene. Det bør forskes mer på deteksjonsmetoder, og det må alltid være produsentenes ansvar å gi tilstrekkelig opplysninger om framstillingsmåter og produksjon slik at myndighetene kan spore og overvåke de aktuelle GMO-ene. Dersom dette ikke oppfylles, må søknadene avvises.

Med vennlig hilsen

Katharina Sparstad

Norsk seterkultur

Daglig leder

Pågående prosjekt

Beskytta betegnelse for setersmør

I 2024 var det 15 produsenter som kunne bruke merket. Alle produsenter har fått tilsendt plakett, logo som klistremerke og brosjyre til å legge ved smøret ved salg.

Forskriften til setersmør ligger på lovdata:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-09-02-1104>

Setersmøret blir i hovedsak distribuert direkte, men en produsent, Baggerudsetra, har fått leveringsavtale til Vinland restaurant i den gamle Amerikanske ambassaden i Oslo. Norsk seterkultur hadde også egen setersmør-stand på Mastreif, også i Oslo.

UNESCO

Seterkulturen er skrevet inn på den Representative listen

Seterkulturen i Norge og Sverige ble skrevet inn på Den representative listen 4. desember 2024 i Paraguay. Ingen fra organisasjonen kunne være til stede, men det ble sendt en takketale som var tatt opp fra TEAMS. Nominasjonen var sendt fra Sverige som multinasjonal nominasjon for Norge og Sverige. Det norske Kulturdirektoratet takket på vegne av Norge og Sverige. Norge hadde også nominert den allmenne bunadbruken som også ble ført på Den representative listen for immateriell kulturarv. Norsk seterkultur hadde flere møter med Kulturdirektoratet i forbindelse med prosedyrer og mediearbeid rund inskripsjonen. Takke talen fra seterbrukerne ble skrevet av Katharina Sparstad og spilt in fra Teams med Norge og Sverige, og ble spilt av ved selve inskripsjonen 3. desember.

Figur 4. Delegationen fra det norske Kulturdirektoratet i Paraguay

Figur 5. Takketalen fra Norge og Sverige var tatt opp fra Teams

Nominasjonen av seterulturen fikk god omtale i innstillingen:

RAFT DECISION 19.COM 7.b.9

The Committee

Takes note that Sweden and Norway have nominated Summer farming at fäbod and seter: knowledge, traditions and practices related to the grazing of outlying lands and artisan food production (No. 02109) for inscription on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity:

In Sweden and Norway, summer farming refers to the practice of moving livestock to outlying lands in late spring. It entails knowledge concerning animal husbandry and herding, dairy production, land management and handicrafts. It also involves herding calls, songs, storytelling and rituals. The practices and expressions of summer farming have inspired literature and performing and visual arts. Summer farms may be private or collectively run, and some organize sustainable tourism and sell dairy products. At the end of the season, the people and animals return to their homestead. Traditionally, the main practitioners of summer farming were milkmaids. Today, the entire family often stays at the summer farm and works together to maintain it. The related knowledge and skills are transmitted within families or by experienced farmers to newcomers, including through training courses. Local high schools and agricultural schools provide formal training, including for handicrafts and traditional storytelling. The practice is also transmitted through excursions, summer camps and schools. In addition to being a modest source of income, summer farming contributes to the well-being of people and animals, the production of quality food products, and biodiversity. It is a source of pride that provides a sense of continuity and identity to many Scandinavian societies.

Considers that, from the information included in the file, the nomination satisfies the following criteria for inscription on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity:

R.1: Traditionally, the main practitioners of summer farming were milkmaids, but this has evolved over time to include the entire family, which often stays at the summer farm and works together to maintain it.

Transmission of related knowledge and skills takes place within families or by experienced farmers to newcomers, including through training courses. The practice is also transmitted through excursions, summer camps and schools. In addition to being a modest source of income, summer farming contributes to the well-being of people and animals, the production of quality food products, and biodiversity.

R.2: The element contributes to food security as a source of locally produced staple foods. Summer farming also promotes the health and well-being of practitioners, including that of visitors of all ages who come to stay at the farms and enjoy nature. The traditional storytelling that takes place during summer farming supports the transmission of knowledge about sustainable practices and respect for natural resources, thus contributing to environmental sustainability. The element also promotes gender equality since it is practised by people of all genders. Historically, women played an important role in summer farming, and hence, transmitting knowledge of the element contributes to a better understanding of the history of gender roles and contemporary gender practices related to the element. Practitioners collaborate with actors in formal education to offer practical and theoretical courses to children and adults.

R.3: The viability of summer farming is supported through regional and national subsidies and through farmers' organizations. Collaboration with local communities and the farmers' capacity to adapt to changing societal, climate, and environmental conditions have supported the element's viability as well. In both countries, national NGOs collaborate with national farmers' organizations and authorities to improve economic conditions for summer farming. They publish journals and work with other NGOs to arrange annual meetings, organize courses, and communicate with the media. In Sweden in 2022, the collaboration between summer farmers, herding musicians and craftsmen resulted in an outreach project with public events at summer farms. In Norway, national NGOs assist practitioners at the individual level, and by developing a digital network of summer farms available to visitors. National NGOs also collaborate on different activities, including through working groups to plan and promote courses and disseminate knowledge. The submitting States have planned future joint safeguarding measures including festivals, sharing good practices, cooperating with museums, assisting practitioners in the maintenance of enclosures, and awareness-raising and outreach activities.

R.4: In 2008, representatives of summer farming organisations in Sweden and Norway began looking into the possibility of safeguarding the element under the 2003 Convention. In 2018, the Norwegian Summer Farm Association and the Swedish Association for Transhumance and Pastoralism gave their consent to continue with the nomination process. Several practitioners participated in the process, and the information through media outlets reached a large part of the general public. National and regional meetings and public events were held in order to collect the opinions, suggestions and documentation of practitioners. Formal Swedish-Norwegian collaboration to develop a joint nomination started in 2021, with a working group comprised of practitioners, NGO representatives, and consultants. The drafting of the nomination file began in 2022. Regular meetings were held with practitioners and experts when needed. The nomination file includes a list of the numerous NGOs and organizations involved in the safeguarding of the element.

R.5: The element has been listed on the national inventories of Sweden and Norway in 2015 and 2017 respectively. Sweden and Norway have each provided detailed documentation on the inventory in their periodic reports. The agencies responsible for maintaining the inventories are the Institute for Language and Folklore and Arts and Culture Norway respectively. Information about the inventorying processes and periodicity of updating the inventories are included in the periodic reports submitted by both States Parties in 2021.

Decides to inscribe **Summer farming at fäbod and seter: knowledge, traditions and practices related to the grazing of outlying lands and artisan food production** on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity;

Commends the States Parties on a well-prepared file that features strong participation of the relevant communities, groups and individuals in the overall nomination process, as well as an excellent supporting video.

Seterkulturen ligger ute på UNESCOs sider

<https://ich.unesco.org/en/RL/summer-farming-at-fabod-and-seter-knowledge-traditions-and-practices-related-to-the-grazing-of-outlying-lands-and-artisan-food-production-02109>

Summer farming at fäbod and seter: knowledge, traditions and practices related to the grazing of outlying lands and artisan food production

Nomination
 File No. 02109

- Nomination form: English / French
- Consent of communities - Swedish and Norway: Swedish/Norwegian/English
- ICH Inventory - Norway: Norwegian/English
- ICH Inventory - Sweden: Swedish/English

Decision

Inception: 19.COM 7 k.9

Periodic reporting

The report on the implementation of the Convention, due by States Parties every 8 years, includes a section on the elements inscribed on the Representative List. Read more on periodic reports.

Norway
 Sweden

Summer farming at fäbod and seter: knowledge, traditions and practices related to the grazing of outlying lands and artisan food production

Sweden and Norway

Inscribed in 2024 (19.COM) on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

In Sweden and Norway, summer farming refers to the practice of moving livestock to outlying lands in late spring. It entails knowledge concerning animal husbandry and herding, dairy production, land management and handicrafts. It also involves herding calls, songs, storytelling and rituals. The practices and expressions of summer farming have inspired literature and performing and visual arts. Summer farms may be private or collectively run, and some organize sustainable tourism and sell dairy products. At the end of the season, the people and animals return to their homestead. Traditionally, the main practitioners of summer farming were reikarvøider. Today, the entire family often stays at the summer farm and works together to maintain it. The related knowledge and skills are transmitted within families or by experienced farmers to newcomers, including through training courses. Local high schools and agricultural schools provide formal training, including for handicrafts and traditional storytelling. The practice is also transmitted through excursions, summer camps and schools. In addition to being a reikarvøider, summer farming contributes to the well-being of people and animals, the production of quality food products, and biodiversity. It is a source of pride that provides a sense of continuity and identity to many Scandinavian societies.

© Sharps Film Norway AS / Sebros Film

© Erik Frost, 2022

CONCEPTS:

- Ecotourism (1)
- Family (207)
- Food preparation (190)
- Handicrafts (177)
- Hollism (9)
- Income (38)
- Instrumental music (240)
- Story telling (56)
- Vocal music (298)

- SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS**
- SDG 2: Zero Hunger (137)
 - SDG 3: Good Health and Well-being (126)
 - SDG 4: Quality Education (453)
 - SDG 5: Gender Equality (1331)
 - SDG 11: Sustainable Cities and Communities (154)
 - SDG 15: Life on Land (115)
 - SDG 16: Peace, Justice and Strong Institutions (610)
 - SDG 17: Partnerships for the Goals (93)

- BIOMES**
- Agro-ecosystems (405)
 - Forests (63)
 - Marine, coastal and island areas (130)
 - Mountains (178)

- DOMAINS OF THE CONVENTION**
- Knowledge and practices concerning nature and the universe (308)
 - Performing arts (400)
 - Social practices, rituals and festive events (554)
 - Traditional craftsmanship (435)

Pressetreff 5. desember

Dagen etter at seterkulturen ble skrevet inn på Den representative listen i UNESCO, ble det holdt pressekonferanse på Vinland i Oslo. I tillegg til invitert presse var Gutta på Haugen, Matcompaniet, Marschmanns, Norsk Gardsost, Foodlessons, Hanen og Innovasjon Norge til stede. Det var skaffet inn ost og smør fra ulike produsenter. Av disse var Eggensetra på Snåsa og Olestølen i Valdres representert. Andreas Viestad deltok i sammenkomsten.

- **Kvit Ole** - Kvit geitost fra Olestølen
- **Blomsterperler** (kremostballer rulla i blomster) fra Olestølen
- **Geitesmør** fra Olestølen
- **Nørrekurv** - geitekurv med einerbær (spekepølse)
- **Kvit geitost** fra Presholt
- **Kyrost** (ku) fra Brimistølen
- **Stølssmør** fra Fagerdalsetra

Figur 6. På pressetreffet møtte blandt andre Norsk Gardsost, Marschmanns og Foodlessons

Det var dessverre ingen fra pressen som møtte, men dialogen med aktørene var likevel relevant.

Markering 6. desember

Selve markeringen skjedde på Sentralen i Oslo 6. desember. Første halvdel fra kl. 18.00-19.30 var lagt opp som seminar med innlegg av professor ved NMBU, Erik Gomez Baggethun og kokk, matjournalist og seterentusiast, Andreas Viestad. Seminaret ble ledet av nestleder **Knut Ola B. Storbråten som også leste opp en hilsen fra HKH Dronning Sonja:**

Kjære alle sammen!

Den norske bunadbruken og seterkulturen har endelig blitt innskrevet på UNESCOs liste over immateriell kulturarv!

Det er gledelig at verdenssamfunnet anerkjenner den norske kulturarven og verdsetter den solide kunnskapen, håndarbeidet og kjærligheten til tradisjoner som seterkultur og bunadbruk representerer.

Dere som feirer innskrivingen i kveld, fortjener en stor takk. Dere har lagt ned et møysommelig arbeid for å få dette til – og deler fortjenesten med tusenvis av mennesker over hele landet som er bunadtilvirkere, aktive brukere av den vakre bunaden sin eller viderefører seterdriften.

Det er gjennom levende bruk at våre tradisjoner og håndverk holdes i hevd og kan leve videre til glede for generasjonene som kommer etter oss. Slik skaper dere historie for fremtiden.

Gratulerer alle sammen, lykke til videre med deres viktige arbeid, og ha en riktig hyggelig bunads- og seterfest!

Andre halvdel ble feiret sammen med Bunad og folkedrakt-organisasjonene som feiret bunad- inskripsjonen. Etter seminaret var avsluttet ble bunadfolket «lokket inn» med lodd og lur av Carolina Westling og Sylvelin Hege Sevilhaug. Konferansier for kvelden var

frilansjournalist Marte Østmoe. Bunadfolket hadde en liten danseoppvisning ved folkedanserne Solveig Brekke Hauke og Thorbjørn Lauen.

Norsk seterkultur skaffet setermat fra sponsorer: Pultost fra Braskerudsætra, Kvit geitost fra Prestholstølen, bufarost fra Valdresmeieriet og spekemat fra Stølsvidda fjellgris. Lefse og rakfisk var innkjøpt fra Valdres, og setersmøret fra Fagerdalen. Maten ble presentert av Roy Leirvik og Erik Fleischer fra Braskerudsætra.

Figur 7. Fra venstre: Barbro Stordalen, Marte Østmoe (konferansier), Roy Leirvik og Erik Fleischer. På bildet til høyre danser Solveig Brekke Hauke og Thorbjørn Lauen.

Det var ikke ønskelig med taler, isteden bad vi om hilsener på digitale kort som ble vist på storskjerm.

Kun stortingspolitiker Åslaug Sem-Jacobsen, og avdelingsdirektør for innovasjon og partnerskap i Kulturdirektoratet, Nina Kulås, holdt tale. I tillegg ble det holdt en hilsen fra styrene i Norsk seterkultur og Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk, framført av Peter Helander, leder av FSF.

Figur 8. Noen av de som var til stede fra styre og administrasjon i Norsk seterkultur og Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk. Fra venstre: Juiana Bonin, Olav Huso, Kari Sofie Østen, Marianne Lunåsmo, Bjørn Liedfelt, Siv Beate Eggen, Barbro Stordalen (ikke i styre), Peter Helander, Ingela Kåreskog, Katharina Sparstad, Jerd Kristin Lissel, Hans Jonsson, Hege Hovd (Rådhuset Vingelen)

UNESCO- utstillingen

I 2023 lagde Norsk Gardsost og Norsk seterkultur en plakatutstilling i forbindelse med UNESCO nominasjonen. I 2024 ble denne vist på Maihaugen der Svein Løken holdt et innlegg på vegne av Norsk seterkultur. Utstillingen ble videre vist på Dyrskun, Matstreif og Norsk Rakfiskfestival. På Rakfiskfestivalen ble den tatt ned etter et døgn pga. storm.

Figur 9. Seterutstillingsplakatene ble vist på Matstreif og Norsk Rakfiskfestival

Diverse UNESCO- arbeidsoppdrag

Nestleder Knut Ola B. Storbråten har vært behjelpelig med Maihaugens utforming av søknad om UNESCO-midler knyttet til formidling av seterkultur på museum.

UNESCO pressedekning

I forbindelse med UNESCO inskripsjonen ble denne pressemeldingen sendt ut til ulike media:

Seterkulturen på UNESCO-listen for immateriell kulturarv

De siste 150 år har antall setre i Norge og Sverige rast fra over 100000 til under 1000. Det antas at det i dag er 200–250 fåboder i bruk i Sverige, og at bare om lag 50 av disse har melkeproduksjon. I Norge er det 750 setre i drift. Lukten og gjenklngen av historier og musikk henger fremdeles igjen i veggene på nedlagte seterhus. Stedsnavn og stinett er i bruk. Men seterdrifta er borte. Nesten. Det har gått så fort at vi ikke rukket å reagere – før nå.

Hvorfor på UNESCO-lista?

Inntil for noen få generasjoner siden har seterdrift vært en livsnødvendig selvfølghelighet for garder i skog- og fjellbygder. Dette var kvinnenenes domene, ofte med egne og/eller andres barn. Her har ble det det høstet, sanket og produsert mat, og kunnskapen er overlevert fra generasjon til generasjon – til i dag. Overalt der det var beiter var det husdyr, og hundrevis av år med beiting og tråkk dannet et åpent, artsrikt økosystem og infrastruktur rikt på kulturminner. Seterkulturens unike variasjoner og lokale tilpasninger har gitt verdifulle bidrag til det kulturelle mangfoldet og har formet regional identitet.

Seterkulturen engasjerer

Tap av seterulturen er ikke bare et personlig tap for den enkelte bonde, men for veldig mange av oss. Derfor har Norge nominert seterulturen til UNESCO-listen for immateriell kulturarv. Viktigheten vises også gjennom det brede engasjementet som har vært rundt prosessen. 110 organisasjoner fra Norge og Sverige har gitt sitt støttebrev. Motivasjonen har vært mange og ulike; på grunn av matberedskap, bærekraft, kulturlandskap, matkvalitet, dyrevelferd, kunnskap, tradisjon, kvinnekultur, husflid, friluftsliv og opplevelser. Vi har fått

bekreftet at seterulturen betyr mye for mange, av ulike årsaker. Når seterulturen faktisk har havnet på den **representative liste over immateriell kulturarv** forstår vi at dette ikke bare gjelder oss seterbrukere, men store deler av samfunnet og det globale felleskapet.

Seks års prosess

Det er nå seks år siden Norsk seterkultur og Förbundet svensk Fäbodkultur och utmarksbruk, startet prosessen med nominering av seterulturen. *Det har vært seks intense år og veldig nyttige år. Vi har lært enormt mye om vår egen seterkultur, ikke minst hvor stort mangfold det er. Her finnes ikke god eller dårlig seterdrift, heller ingen A- eller B-lag». sier styreleder Siv Beate Eggen fra Trøndelag. Bunnlinja i Norge er at vi produserer melk fra utmarksbeiter. I Sverige er det å ta vare på seterdrifta med husdyr og aktiviteter det viktigste. I Sverige har man nemlig en videre definisjon av seterdrift enn i Norge, f.eks. regnes beiting uten mjølkeproduksjon også som seterdrift. Mangfoldet av seterdrift har vært spesielt viktig for som å få fram i nominasjonsteksten.*

«Seterdrifta er ikke bare viktig for oss seterbrukere, men for hele verden», jubler den svensk- norske arbeidsgruppa for nomineringen. «Vi var veldig stolte da den svenske regjeringen nominerte seterulturen i Norge og Sverige til UNESCO sin liste for immateriell kulturarv i 2023. Nå er vi ekstremt stolte av å bli anerkjent som en viktig del av verdens kulturarv. Vi er også veldig takknemlig over den brede oppslutningen arbeidet har fått. Mange, både i og utenfor landbruket, vil være med å ta vare på seterulturen.

«Dette er en viktig anerkjennelse fra det globale samfunnet. Arbeidet har vært både krevende og veldig givende, og vi har fått mye støtte. Dette har vært en prosess fra grasrota som har gjort mange av oss mye mer bevisst på hvilke verdier vi forvalter». Takk til alle som har bidratt. Nå er det bare å brette opp ermene, det er nå det begynner! sier Siv Beate.

Pressemeldingen ble også sendt til NTB

Norsk seterkultur på Unesco-liste

Historie av NTB • 2 mnd • 1 min lesetid

På 150 år har antall setre i Norge og Sverige rast fra over 100.000 til under 1000. I Norge er det 750 setre i drift.

– Lukten og gjenklangen av historier og musikk henger fremdeles igjen i veggene på nedlagte seterhus. Stedsnavn og stinett er i bruk. Men seterdrifta er borte. Nesten. Det har

Saken ble fanget opp av mange media/digitale plattformer

- FN:

Forente Nasjoner | FNs regionale informasjonskontor

AKTUELT

Om UNESCO • Kartlag • Bærekraftsmålene • FN-systemet • Om FN

Norsk seterkultur føres inn på UNESCOs liste over global kulturarv

Aktuelt

- Niger mottok land beverte sine 40-årsjubelium for Stalen: 14. januar 2023
- Dokters advare at maktens (10) holder i hendene... 14. januar 2023

<https://unric.org/no/norsk-seterkultur-fores-inn-pa-unescos-liste-over-global-kulturarv/>

- **Regjeringen**

- **UNESCO**

Teksten om seterkulturen er levert av Norsk seterkultur. Les hele her: <https://unesco.no/2024/12/05/norsk-seterkultur-inn-pa-unesco-listen-over-immateriell-kulturarv/>

- **Kulturdirektoratet**

Les hele her: <https://kulturdirektoratet.no/en/web/guest/museum-kulturarv/vis-artikkel/-/norsk-og-svensk-seterkultur-innskrevet-pa-liste-over-levande-kulturarv-i-verda->

- **Landbruksdirektoratet**

Les hele her:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/nyhetsarkiv/norsk-seterkultur-inn-pa-unescos-liste?resultId=0.0&searchQuery=seterkultur>

- **Norsk ressursenter for fjellandbruk**

- **NRK**

NRK har dekket inskripsjonen med innslag i nyhetene og intervju med Svein Løken og Katharina Sparstad i NRK innlandet

FN gjer stas på norsk seterkultur

Talet på aktive settrar er halvert sidan tusenårsskiftet, men nå har utlandet fått auge opp for den norske seterkulturen.

Håvard Nuhus
Journalist

Stein Bakkelien
Journalist

Publisert 1. des. 2024 kl. 09:21
Oppdatert 1. des. 2024 kl. 08:06

Fra Eftan i Innlandet: https://radio.nrk.no/serie/nrk-innlandet/sesong/202412/DKIN02023524?fbclid=IwY2xjawlclktleHRuA2F1bQlxMAABHdUTnWUVcWtK9RhFj1UJxRaCNBuQuO2baYEWVluYK6lfm70Y2GAHjn00tw_aem_BDF1OvK1on9CpfWGA4Axww#t=2h9m40s

I tillegg hadde Katharina Sprstad et 10 min. intervju i P2 den 4. desember:

https://radio.nrk.no/serie/studio-2-p2/sesong/202412/MKAK02021324?fbclid=IwY2xjawlclYJleHRuA2F1bQlxMAABHZXhBJ-aLh1x8e8cqVw2ZuxpnDIR1_NTKAyCvlgK3Arr6MPH5WtVQOX6Tg_aem_5vmcdnXQ-S25w7gcpMdnLw

- TV2

Seterkulturen i Norge og Sverige er tilføyd på Unescos liste over immateriell kulturarv. Innskrivningen skjedde i Paraguay tirsdag ettermiddag.

På 150 år har antall setre i Norge og Sverige rast fra over 100.000 til under 1000. I Norge er det 750 setre i drift.

– Lukten og gjenklang av historier og musikk henger fremdeles igjen i veggene på nedlagte seterhus. Stedsnavn og stinett er i bruk. Men seterdrifta er borte. Nesten. Det har gått så fort at vi ikke rukket å reagere – før nå, heter det i en pressemelding fra Norsk seterkultur.

Seterdrift var inntil for få generasjoner siden livsnødvendig. På gårder i skog- og fjellbygder ble det høstet, sarket og produsert mat. Hundrevis av år med beiting og tråkk dannet et åpent, artsrikt økosystem og infrastruktur rikt på kulturminner.

– Seterkulturens unike variasjoner og lokale tilpasninger har gitt verdifulle bidrag til det kulturelle mangfoldet og har formet regional identitet, opplyser Norsk seterkultur.

Arbeidet med å få seterkultur på Unesco-listen har pågått i seks år.

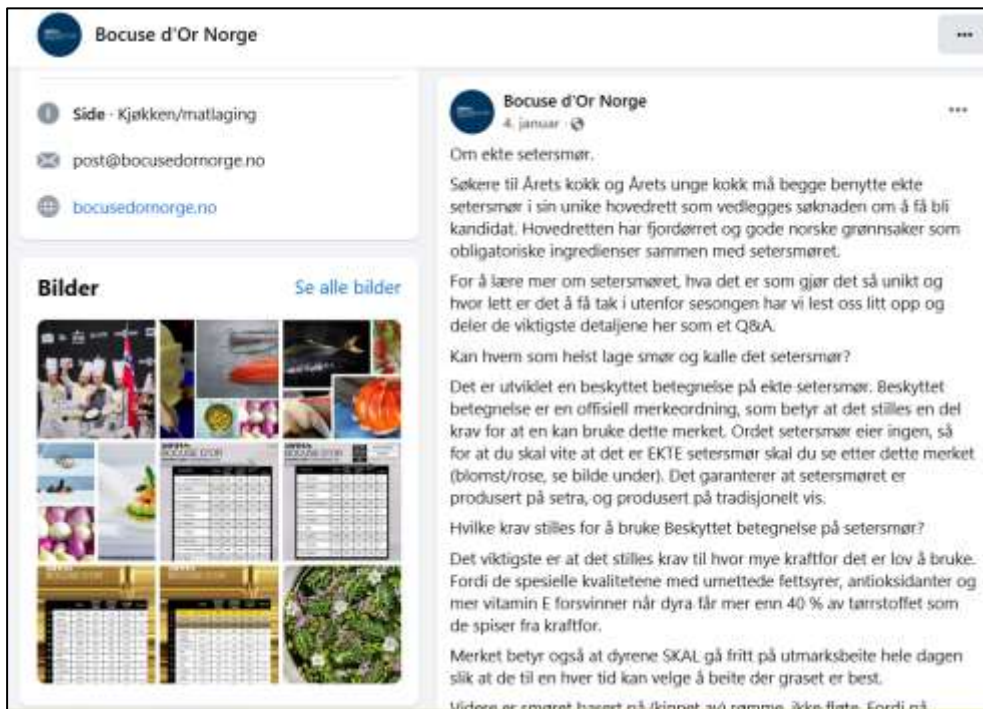
Immateriell kulturarv er levende tradisjoner og praksiser som blir overført mellom mennesker og til nye generasjoner. Begrepet ble for alvor tatt i bruk da Unesco vedtok en konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven i 2003.

- Bocus D'or Norge

Også i år deltok kokker fra Norge på den prestisjefylte kokketevlingen Bocus D'Or. For å kunne delta må kokkene gjennom en test/søknad, og i år var setersmør en av ingrediensene, som en hyllest til UNESCO-listeføringen.

Norsk seterkultur utarbeida også en liten tekst om smør med beskytta betegnelse for kokkene, og som ble delt på deres Bocuse D'Or Norge sin Facebook-side

Nasjonale og lokale aviser

Pressemeldingen ble tatt inn i en rekke nasjonal og lokale aviser

Ren mat

Norsk seterkultur har vært behjelpelig med informasjon til artikkel i Ren Mat

Les hele: <https://www.renmat.no/artikler/2024/seterjentenes-bla-mandag>

Sveriges Radio

Lenart Carlson i Svensk P1 fikk hjelp av Norsk seterkultur til å lage et radioinnslag om den Norske seterdrifta. Han ønsket å lage innslag i fjell-Norge, og endte opp på Sparstad stølen (ku) med Katharina Sparstad og Bakkestølen (geit) med Ida Østvold https://www.sverigesradio.se/avsnitt/fabodskulturen-ska-bli-del-av-mansklihetens-kulturarv?fbclid=iwy2xjawihgb1lehrua2fbbqixmqabhqwsxpnrhstzblem9gfvu2hb3fhhbgx6swwocfel0i5yk-x1k4vvue-ca_aem_gnybctjp7hemmf9qgovr8g

Artikkel i samarbeid med Valdresmusea

Knut Ola Storbråten frå Norsk seterkultur samarbeidet med Valdresmusea om en artikkel. Artikkelen ble lagt ut som ytring på NRK sine hjemmesider:

<https://www.nrk.no/ytring/ei-framtid-for-setra-1.16764795>

EI FRAMTID FOR SETRA?

Seterdrifta i Noreg går kraftig ned, men 750 budeier klamrar seg fast. Omstilling og rasjonalisering forklarar truleg noko av nedgangen. For andre er det reiselivet og byggeaktiviteten som trugar aller mest. Korleis skal vi få bøndene tilbake til setra?

Livet på setra har vore ein spegel til livet heime på garden. Når ressursgrunnlaget har vore knapt heime, har beiteområda i skogen og på fjellet sikra eit næringsrikt tilskott til husdyra våre. Slik har det vorte god mjølk og ressursutnytting av. Dessutan har beitedyra bidrege til eit artsrikt kulturlandskap på fjellet og i skogen. Utan dyr på beite – og med ein pressande reiselivsindustri – forsvinn artsmangfaldet og kulturlandskapet.

Setertradisjonen er ein eldgamal kultur- og driftsform med røter tilbake til bronsealderen. Midt på 1800-talet var det over 100 000 setre i drift i Noreg. Sidan har det gått ein veg. Nedover. Landbrukspolitikken har truleg noko av skulda, for målet har lenge vore færre produsentar og større brukseiningar. Følgjeleg har behovet for utmarksbeite vorte mindre med åra. Og med færre mjølkebønder heime i bygda, har også talet på budeier i fjellet gått betrakteleg ned.

Politikarane har gjerne tankar om kva som vil vere til det beste for landbruket. Det betyr ikkje at bøndene, forskarane og rådgjevarane er einige med dei folkevalde. For medan Stortinget driv bøndene ut i risikofylte investeringar og vedtek reformar som kastar gardbrukarane ut i ein brutal og global konkurransemarknad, er det krefter i landbruket som no meiner at utviklinga bør gå i ein annan retning. Krisa med klimaet er noko av årsaka til denne dreinga.

Klimautfordringane har kome tettare på oss dei siste åra, gjennom tørke og flaum. Vi må derfor omstille oss slik at vi møte framtida med mindre forureining og lågare utslepp. Det gjeld òg for landbruket som gjennom metanutslepp frå drøvtyggarar bidreg til betydelege utslepp. Motsett vil beitemark med velutvikla rotsystem halde godt på karbonet i jorda. Seterdrift basert på lokale beiteressursar, ikkje minst i utmarka, vil derfor vere eit svar på nokre av klimautfordringane. Beite bidreg dessutan til høgare biologisk mangfald.

Mat produsert på setra har dessutan dokumenterte helseeffektar. Det gjer Noreg til ein meir interessant matnasjon. Seterdrifta er allereie ein premiss for utvalde matmerkeordningar, til dømes merkeordninga for setersmør, og produksjon av mat på setra har stor betydning for omdømet til norsk matproduksjon. Med seterdrifta følgjer òg dyrevelferdsfordelane. Ei ku på beite er ei lukkelegare ku. Men kva slags plass har eigentleg seterbruket i politikken, og kva er regjeringa si melding til dei som vil drive smått og godt?

For «big» er ikkje alltid «beautiful» og stadig fleire peiker på kva slags verdiar som går tapt når matproduksjon i fjellet forsvinn, eller gravemaskinkjeften vender opp ned på gamal kulturmark. Forskarane i NIBIO har til dømes peikt på konsekvensane ved at stadig meir av beitemarka blir bygd ned, og dei har i mange tilfelle oppmoda lokalpolitikarane om å plassere hyttefelt i andre område enn på dei gamle setervollane. Lyttar politikarane til forskarane?

Fagfolka i Landbruksdirektoratet ser òg gjerne at mjølkebøndene vender tilbake til setra og tek i bruk dei ubrukte beiteområda, men òg dei meir marginale områda som elles ikkje kan nyttast til matproduksjon. I ei utgreiing til jordbruksoppgjæret i 2023 forklara direktoratet kvifor setertilskottet kunne vere ein viktig motivasjon for bøndene til å halde fram mjølkeproduksjon og seterdrift, og dei oppmoda Stortinget til å doble tilskottet. Vi ventar stadig på ei dobling.

Heilt svart er det ikkje. Stadig fleire unge bønder ser moglegheitene med å nytte ressursane på garden annleis og betre, og til trass for at mange kommunar fortsatt helsar nedbygging av beitemark velkomen er det ikkje alle som sel arvesylvet mot kortsiktig gevinst. For seterlivet ber på verdiar som ikkje så lett kan bytast mot pengar: minne, identitet og kultur.

Samstundes som mange gardbrukarar stenger fjøsdøra for godt, arbeider sterke krefter for å løfte seterdrifta fram som del av verdas kulturarv. Det kan gi anerkjenning og oppmuntring dersom den norske-svenske søknaden for seterulturen passerer nålauga og skrivast inn på dei prestisjetunge Unesco-listene. Det vore i så fall ei stor bragd. Det er nemleg ikkje berre framtida for landbruket som no står på spel. Viktig kulturarv er òg i ferd med å forsvinne.

I 2007 ratifiserte Noreg Unesco-konvensjonen om immateriell kulturarv. Med den tok Noreg på seg ansvaret med å sikre livsvilkåra for den levande kulturarven, også seterulturen. Ysting og matproduksjon har gjerne fått merksemd som kulturarv på setra, men seterlivet rommar så uendeleg mykje meir. Her høyrer også lokken, musikken og forteljingane heime. Her møter vi språket og namna og kunnskapen om veret, dyra og

naturfenomena. På setra møter vi eit univers av sosiale og kulturelle skikkar, og sjølv om mange museum gjer ein stor innsats med å formidle den norske seterkulturen, så er det på dei aktive setrene – på fjellet og i utmarka – vi møter den komplekse, mangfaldige og levande seterkulturen.

Vi har likevel alle eit ansvar for å sikre framtida for kulturarven, og nett no brenn det for den norske seterkulturen. Når Dagros og budeia forsvinn frå setra, mistar vi viktig kunnskap og betydelege delar av kulturarven vår. Men vi mistar òg ressursar og potensialet for framtidig vekst og verdiskaping. Og derfor må vi samarbeide endå betre; politikarane, bøndene, musea og organisasjonslivet, slik at bøndene blir med på ei omstilling og finn vegen attende til setrene.

Knut Ola Storbråten

Ole Aastad Bråten

Norsk Seterkultur

Norges Museumsforbund

Aktiviteter

I 2024 ga Norsk seterkultur støtte til seterarrangement og praktikantstøtte.

Midlene ble lyst ut i medlemsblad og på seterkultur.no og delt på Facebook. Det ble gitt støtte til sju aktivitetsdager og fire setre med praktikanter. Vilkår for aktiviteter var blant annet markedsføring i nettkalenderen vår og sluttrapport med dokumentasjon over utført arbeid.

Støtte til seteraktiviteter 2024

Publisert: 22. mar 2024

Norsk seterkultur vil at flest mulig barn og unge skal oppleve og lære om livet på setra. Med hjelp fra Sparebankstiftelsen DNB lyser vi nå ut midler til deg som vil gjennomføre en seteraktivitet eller har praktikant i opplæring.

1. Støtte til seterarrangement

Vi gir inntil kr 10000,- til organiserte / kunngjorte arrangement og aktiviteter for å dele kunnskap om seterkulturen. Hovedmålgruppe er barnefamilier, barn, ungem unge voksne og fremmedspråklige. Støtten skal gå til konkrete utgifter, innkjøp av redskap, materiell og tjenester

Vilkår:

- Alle arrangement skal dele ut brosjerer om Norsk seterkultur og UNESCO-nominasjonen
- Alle arrangement skal legges ut som arrangement i seterkultur.no/kalender

Søknadssjema seteraktivitet finner du her

2. Støtte til opplæring/praktikant

For setre som lærer opp praktikanter.

Maks tildeling: kr 5000

Søknadssjema praktikant finner du her

Medlemmer i Norsk seterkultur blir prioritert. For begge ordningene kreves dokumenterte kostnader/timer og kort tekst med bilder (maks 2 sider)

Alle tiltak må gjennomføres i 2024.

Søknadsfrist 1. mai på digitale søknadsskjema

For mer info: seter@seterkultur.no eller send sms til 99009584

Fra 50 års-jubileum i Grøvdalen

på Stølsvidda i Valdres

Fra DNT Valdres og opplegg for DKS

Fra Dyregoddagane i Møre&Romsdal

Fra Kråkerøestølen i Telemark

Fra Stølsfestivalen på Lisjordstølen

STØLSDAGEN PÅ GAURHOVD

Fra Gaurhovstølen

Fra fagsamling på Bakkestølen i Valdres. Arrangør: TINE og Sigmund Sørum

Norsk Landbruksrådgiving, samarbeidsmøte på Hamar

Katharina Sparstad deltok på møte for Norsk landbruksrådgiving om samarbeid for fjellandbruket Hamar 10. april. I tillegg var representanter fra NIBIO, Statsforvalteren og Fylkeskommune invitert for å utveksle faglige erfaringer og drøfte hvordan vi kan samarbeide og jobbe til beste for dal- og fjellandbruket.

Innlegg på seminar om seterdrift for Senterpartiet, Løken 27. april

Katharina Sparstad holdt innlegg for om arbeidet i Norsk seterkultur framtidsperspektiv for seterdrifta og nasjonale virkemidler mm. Arrangør Senterpartiet i Valdres.

Innlegg for Rødt Innlandet 26. oktober

Den 26. oktober var Norsk seterkultur ved Katharina Sparstad invitert til å holde et innlegg om seterdrift på samling for partiet i Valdres. Arrangør Rødt Innlandet.

Åpning av stølssesongen på Olestølen i Valdres

Kathrin og Thomas Aslaksby arrangerte åpning av stølssesongen på Olestølen 23. juni. På programmet sto tale fra regionrådsleder og ordfører Bjarne Budal, formell åpning med vidjespenner, seterkost, musikk og lokking. Juliana Bonin hold en liten hilsen og overrakte forkle med Norsk seterkultur-logo fra Norsk seterkultur.

Bilde fra avisa-valdres.no

Seterbefaring i Øyerfjellet

11. juli var nestleder Ola, sammen med museumskollegaer fra Valdres og Gudbrandsdalen, styrets TINE-representant Kari og med Svein Løken som kjentmann, på en dagstur til utvalgte seterbrukere i Øyerfjellet, hvor det faktisk har vært en svak økning i antallet seterbrukere. Vi besøkte fem setre med mjølkeku og ei seter med ammegeit. På besøkene spurte vi om hvilke faktorer som er viktige for at de holder på eller har startet opp med seterdrift. Vi snakket også litt om forholdet til seterturisme, servering, mm. Vi oppfordret også til medlemskap i Norsk Seterkultur for de som ikke var det fra før. Turen var svært vellykket og bør gjentas et seinere år, gjerne i et annet seterområde.

Dyrskun 2024 (13.-15. september)

Norsk seterkultur samarbeidet med Norsk gardsost og Foodlessons om mat fra setra, med fokus på surmelksprodukter og da i første rekke pultost, skjørost, gammelost og rømme. En utstilling med produkter og smaksprøver fra mange produsenter ble presentert av Erik Fleischer og Roy Tomas Leirvik. Vi opplevde stor interesse fra folket og skuffelsen var stor over at det ikke var tilgjengelige produkter for salg, kun smaksprøver. Dyrskun besøkes av snaut 100 000 personer. Det føltes som om de fleste var innom oss ila disse dagene.

DYRSKU'N:

Surmjølsost – moderne helsekost

Figur 10. Utklipp fra Bondevennen
Hilsen Erik og Roy

Matstreif 20.-21. september

Norsk seterkultur sto på egen stand for å promotere setersmør og beskytta betegnelse. Det ble solgt og delt ut smaksprøver fra Brimi seter, Braskerudsetra og Sparstadstølen. Olav Tangerud og Katharina Sparstad sto på standen.

Figur 11. Standen på Matstreif 2024

Seterretteiaren

Den digitale seterveilederen Seterretteiar.no ble ferdig i desember, og lansert tidlig januar. Arbeidet med flytting og gjennomgang av stoff ble gjort av Rådhuset Vingelen. Arbeidet ble finansiert av Fjellandbruksmidler i Trøndelag, Innlandet, Buskerud og Telemark.

Opplegg for barn og unge

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Norsk seterkultur har kjøpt tjeneste hos Valdresmusea til utarbeiding av DKS-opplegg for seterbesøk. Knut Ola Storbråten fra Norsk seterkultur/Anno museum har vært kontaktperson for arbeidet. Opplegget skal legges ut på tilseters.no når det er ferdig.

Norsk Leirskoleforbund

Tre leirskoler har nå tilrettelagt og gjennomført seteropplegg seterkultur/Starebankstiftelsen. (Den Norske Fjellskolen, Fjellheimen Leirskole og Langedrag Leirskole). Alle prosjektene rapportert og avsluttet med sluttutbetaling.

Seterkurs på Olestølen

Den 28. – 30. juni og 30. august – 1. september ble det gjennomført stølskurs for unge voksne (under 35 år) i regi av Norsk seterkultur og Valdres Natur- og Kulturpark på Olestølen i Valdres. Kursene tar 10-11 personer. Det er også utarbeida kurshefte som skal legges ut på Norsk seterkultur sin side for barn og unge; tilseters.no.

Figur 12. Budeiene på seterkurs på Olestølen 2025. Foto: Skimakern og budeia

Samarbeid med andre organisasjoner

IKA-(Immateriell kulturarv nettverk)

Norsk seterkultur har i nominasjonsarbeidet vært invitert til møter i ILA nettverket. Dette er et nettverk for akkrediterte foreninger og organisasjoner, og de som forvalter immateriell

kulturarv som er skrevet inn på listen for immateriell kulturarv i UNESCO. Norsk seterkultur har deltatt på et teamsmøte for å orientere om markeringen av inskripsjonen og oppfølging av presse mm.

Lesja bygdemuseum

Lesja bygdemuseum og Norsk Seterkultur inviterte laurdag 14. september til Nasjonalt lokkeseminar på Lesja bygdemuseum.

Seminaret vart til med økonomisk støtte frå Norsk Seterkultur, Norsk senter for folkemusikk og folkedans og Sparebank 1 Lom og Skjåk.

25 deltakarar frå heile Austlandet var med på seminaret, noko vi er veldig fornøgde med. Dei aller fleste var kvinner. Fleire av dei var gardbrukarar, hadde arbeid som budeier eller dei var interessert i lokking som kulturelt fenomen. I tillegg var det med ei ressursgruppe på 10 personar.

Seminaret var ei blanding av kåseri, samtale og utprøving. Fleire av bidragsytarane hadde praktisk erfaring frå lokken og seterlivet. Dei fortalde om fridomen på fjellet, om kontakten med dyra – og om krafta i lokken.

Bidragsytarane var med å skape eit variert og veldig interessant seminar: Anna Jorunn Avdem er kvinneforskar og har arbeidd mykje med kvinnene i eit bygdesamfunn. Dei siste åra har ho arbeidd ved De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum. Knut Ola Storbråten frå Anno Museum og Norsk Seterkultur snakka om dyra og landskapet – og korleis landskapet endrar seg når dyra forsvinn. Tom Willy Rustad er arkivar i Gudbrandsdalsmusea og tok oss med på ei reise i arkivgullet – som og inneheld mykje variert og spennande lokk.

Fire lokkarar presenterte lokken på fire, svært forskjellige måtar: Karin Kolterud er folkesongar, pedagog, artist og tradisjonsberar i lokketradisjonen i både Noreg og Sverige. Karin brukar lokken som artist og kunstnar, i tillegg driv ho mykje med undervising. Ho brukar også lokken som metode for sjølvutvikling og velvære.

Anna Hage frå Dovre har vore gardkjerring og budeie i ein kvinnealder. Ho fortalde om seterlivet og demonstrerte dei nydelegaste lokketonar. Tone Jorunn Tveito er kjend folkemusikar og har brukt songen og lokken aktivt på kappleiksscenen, konsertar og i andre samanhengar. Ho brukar lokken aktivt heime, men lokkar ikkje berre på dyra, men på ungane, på sola og det gode veret. Ola Fjeldet har vore gardbrukar i mange år og gav eit blick inn i lokketradisjonane og kvardagen på ein sauegard i Gausdal.

Figur 13. Foto: Knut Aastad Bråten

Anne Marie Lien Sønstebø er frå Lesja og var i mange år budeie på Sørhella på Dalsida. Ho vart intervjuet av Knut Aastad Bråten og fortalde om seterlivet, om budelivet med andre budeier, om lokken, om dyra og ikkje minst kor viktig det er å formidle dei gode kvalitetane med seterlivet.

Knut Aastad Bråten.

Norsk Gardsost

Norsk seterkultur har styrket samarbeidet med Norsk Gardsost det siste året. Det har vært samarbeidet om UNESCO-utstillingen samt UNESCO-markering med fokus på gammelost og pultost på Dyrskun. Videre har vi jobbet sammen om felles fagsamling/seminar mars 2025 i forbindelse med årsmøtene.

Facenetwork

Norsk Gardsost inviterte Norsk seterkultur ved Katharina Sparstad med gratis billett til å delta på et stort osteevent med europeiske ystere og rådgivere i Oslo 29.oktober i Samfunnssalen. Målgruppen var også norske osteselgere, ystere, restauratører og andre som er spesielt interessert i ost. Eventet var et samarbeid med Tine, NMBU og Matcompaniet. Tema for konferansen var smak under fanen #TasteTheCheese. Se program her: www.facecongress2024.no.

Valdres Natur – og Kulturpark

Intill 01.08.2024 leide Norsk seterkultur kontorlokaler og daglig leder av Valdres Natur- og Kulturpark. Ut over det har Norsk seterkultur samarbeidet med Valdres Natur- og Kulturpark om stølskurs på Olestølen og kurset Grden som pedagogisk ressurs. I tillegg har Valdres Natur- og Kulturpark laget to varianter av rollup for Norsk seterkultur.

Norges Bondelag

Det er avholdt møte med Norges Bondelag i forbindelse med jordbruksforhandlingene og UNESCO-arbeidet. Norsk seterkultur var representert med Siv Beate Eggen og Knut Ola Storbråten. Arbeidet med en egen setergruppe i Bondelaget er dessverre lagt ned, men Norsk seterkultur har fått ny kontaktperson Amund Johnsrud.

Norsk Bonde – og Småbrukarlag

Leder og styreleder hadde også møter med NBS i forkant av jordbruksforhandlingene.

Nasjonalt ressurs-senter for fjell-landbruk, Løken, Valdres

Norsk seterkultur har samarbeidet med fjellressursenteret på ulike måter, blant annet gitt innspill til aktuelle tema som ressursenteret vil jobbe videre med i forhold til seterdrift. Videre har Norsk seterkultur deltatt på møter og gitt innspill i prosessen. Ut over det koordineres arbeidsoppgaver, og Norsk seterkultur deler aktuell informasjon. Ressursenteret har en egen temaside for seterdrift.

Den 24. september deltok Katharina Sparstad på workshop om seterdriftas framtid

Seterdrift er en liten, men svært viktig, del av det norske landbruket. Den har mange viktige verdier knyttet til seg – som matproduksjon basert på bærekraftig bruk av utmarksbeiteressurser, ivaretaking av kulturlandskapet med tilhørende biomangfold, kulturarv, identitetsbygging, og mat- og reiseopplevelser. Det har vært en enorm nedgang i aktive setre i Norge de siste tiårene. I 1950 var det fremdeles rundt 22.000 gårdsbruk med aktiv seter, mens antall setre i drift nå ligger på 750. Det regnes som sannsynlig at antall setre vil fortsette å falle dersom ikke innsatsen styrkes, og verdiene knyttet til seterdrift vil forsvinne i takt med at setrene legges ned. For å unngå at setring blir en driftsform som går tapt – men heller utvikles og styrkes, må det jobbes på flere fronter.

Nasjonalt senter for fjellandbruk har som en del av sin strategi at senteret skal jobbe for å ivareta og styrke seterdrifta, i samarbeid med Norsk Seterkultur og andre relevante aktører. Senteret ønsker derfor nå å få på plass ett eller flere prosjekter/tiltak som skal bidra til å møte **konkrete behov** innenfor seterdrift, og som **utfyller andre tiltak** som er utført eller igangsatt.

Som et ledd i dette forprosjektet ønsker vi å invitere aktuelle aktører til en workshop på Løken gard i Valdres tirsdag 24. september. Den vil vare fra 09.00 til 14.00.

Her vil vi diskutere hvilke behov som oppleves som mest presserende i dagens seterdrift, og deltakerne vil få være med å vurdere og prioritere mulige tiltak som er relevante med tanke på å kunne opprettholde seterdrift med melkeproduksjon rundt om i fjellregionen. Formålet med dette møtet er å legge et godt grunnlag for ett eller flere hovedprosjekter som vil kunne bidra til å løse det som anses som de største utfordringene innenfor seterdrift med melkeproduksjon.

Vi ønsker å se på seterdriften fra flere sider, og inviterer derfor inn fra flere deler av landet og personer i ulike roller. Deres kunnskap og erfaring med seterdrift er noe vi virkelig har bruk for i denne workshopen. Her håper vi dere begge har tid og lyst til å delta!

Astrid Øversveen

Daglig leder

Valdresmusea

Eit skigardsdele

Samarbeidet med Valdresmusea om «Eit skigardsdele» er videreført i 2024. Prosjektet setter søkelys ulike interesser (seterdrift, turisme, hyttebygging mm) i utmark. Prosjektet er ledes av Valdresmusea og har deltakere fra de andre museene i Innlandet. Norsk Seterkultur er representert ved Knut Ola Storbråten. I 2024 deltok Knut Ola Storbråten på studietur til England, Lake District. Dette er et område av England hvor det drives intensiv turisme, men også utstrakt beitebruk, noe som var tema for turen. Dette var siste året med publikumsrettet aktivitet med bl.a. et avslutningsseminar på Maihaugen på Lillehammer. Teamet var «natur -og kulturkrisen», der landbruk og natur som beredskap stod i fokus. Seterdrift og Unesco-søknaden var tema i flere innlegg.

Futura Ruralia. Versjonar av Innlandet – i krise og fred, i samtid og framtid

Norsk seterkultur har signert samarbeidsavtale med Valdresmusea angående prosjekt Futura Ruralia der seterdrift skulle inngå i et større utredningsprosjekt. Norsk Seterkultur sin rolle i prosjektet skulle hovedsaklig rådgiver og kompetanse på emne som setring og utmarksforvaltning, og som deltakere på konferanser og seminar i regi av Futura Ruralia. Søknad om finansiering av prosjektet ble avslått.

Landbruksfaglig samling Innlandet

Landbruksfaglig samling Innlandet (faglag, Fylkeskommunen, Statsforvalteren, Innovasjon Norge, Landbruksrådgiving m. fl.) inviterte Norsk seterkultur ved Katharina Sparstad til å holde innlegg om seterdrift, seterkultur og UNESCO-arbeidet 28. november på Løken, Valdres.

FoodLessons

Norsk seterkultur har i 2024 fulgt opp samarbeid med forskingsprosjektet FoodLessons som drives av Annechen Bahr Bugge ved OsloMet. Samarbeidet har dreiet seg om setermat, men blant annet stand på Dyrskun, samt pressetreffet i forbindelse med innskrivingen på Den representative listen i UNESCO. Les meir om FoodLessons

<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsprosjekter/foodlessons>

<https://uni.oslomet.no/matforbruk/foodlessons/>

Fou-prosjekt

NIBIO fjellbeiteprosjektet

Norsk seterkultur samarbeider med NIBIO om Fjellbeiteprosjektet. Det er geografisk knyttet til Østerdalen og Valdres. Inga Iversen Aasen er representanter for Norsk seterkultur i Østerdalen og Katharina Sparstad i Valdres. Katharina deltok på møte om prosjektet i Valdres på Løken 4. april.

NIBIO – Kan seterdrift lære oss å begrense negative effekter av klimaendringer?

En studie av immateriell kulturarv i like beitelandskap

Prosjektet er et samarbeid mellom NIBIO, AgriAnalyse, Agroscope i Sveits og Arizona State University i USA. Vi ønsker å involvere så mange relevante lokale, regionale og nasjonale aktører som mulig. Vi ønsker bl.a. å involvere lokale og nasjonale faglaga, lokal og nasjonal foredlingsindustri, teknologibedrifter, turistaktører, lokale turlag, Norsk Seterkultur og Valdres Natur- og Kulturpark. Det er allerede etablert med beitebrukere i Baskerland. Forskere fra NIBIO og Arizona hadde møte om prosjektet med Katharina Sparstad i Valdres 1. juli.

NMBU Transfarming

Transfarming er et forskningsprosjekt Norsk seterkultur ikke har vært direkte involvert i, men som har intervjuet daglig leder i en del sammenhenger. Studiet er ledet av NMBU og har sett på forflytninger av folk og bufe fra gården til sekundær base, og sammenliknet forholdene i flere land. Arbeidet er avsluttet, og oppsummering ble delt på åpent møte i Vingelen der varamedlem Inga Iversen Aasen representerte Norsk seterkultur.

Resultater

Eksempler – Case studier

- 4 Norge
- 3 Tyskland
- 1 Østerrike
- 3 Slovakia
- 1 Ungarn
- 3 Frankrike
- 1 Spania
- 1 Italia
- 4 Hellas

The image shows a map of Europe with several red and blue dots indicating case study locations. Below the map are three case study cards:

- SAMARBEID I TRANSHUMANS**
Mária Iván Tamás.
Gården 'Stofarn' er et eksempel på et samarbeid mellom forvaltningsorganet for en nasjonalpark (Dikovsky krans nasjonalpark) og en bedrift. Målet med gårdsprosjektet er økologisk beitedrift. Bestyreren opprettholder områder med en variert sammensetning av ...
[Les mer >](#)
- EGNET FOR REGIONEN**
Lucia Vojvodová / Salas Turbek
AGROTRADE GROUP Ltd. Rožňava
Virksomheten ble opprettet, og karne utvikles takket være den eksisterende infrastrukturen i et tidligere kooperativ i Tsjekia kommune. Sæueppdrift bidrar til å opprettholde avveidagende beiteområder i høyfjellet. Områdene er varselig tilgjengelig...
[Les mer >](#)
- BYGGE VIDERE PÅ EKSISTERENDE INFRASTRUKTUR**
Jana Lešková / Farm Milko Ltd.
Virksomheten bygger på erfaringer og familietradisjoner, og en eksisterende infrastruktur fra et tidligere landbrukskooperativ. Etter fjerntrevolusjonen på 1980-tallet ble mange stasjonære gårder omgjort til private selskaper, og Farm Milko Ltd. er ...
[Les mer >](#)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Figur 14. Fra presentasjonen som ble vist på Vingelen

Internasjonale organisasjoner

Commonlands – kvinner og forvaltning av naturen

Comonlands er et ERASMUS+ støttet samarbeid med comuneras@entretantos.org. om kvinners påvirkning i forvaltning og bruk av utmarksområder og commonlands (fra wikipedia: Common land/*Felles land er kollektivt land (noen ganger bare åpent for de hvis nasjon styrer landet) der alle personer har visse felles rettigheter, for eksempel å la husdyrene beite på det, samle ved eller kutte torv for brensel*). Norsk seterkultur med Marianne Lunåsmo og Siv Beate Eggen deltok fysisk til samarbeidsmøte i Baskerland for først arbeidsmøte og stake ut videre kurs for prosjektet. Utgiftene til reise fra Norge og opphold dekkes av prosjektet. Norsk seterkultur skal organisere webinar i 2025.

Figur 15. Foto: Marianne Lunåsmo

Förbundet svensk fäbodkultur och utmarksbruk

Norsk seterkultur har samarbeidet med *Förbundet svensk fäbodkultur och utmarksbruk* om UNESCO-nomineringen og arrangement knytta til markering av innskripsjon på den Representative listen. *Förbundet svensk fäbodkultur och utmarksbruk* var samarbeidspart på fagsamlinga på Elverum 1.-3. Mars, samt deltok på markeringen 6. Desember. Videre holdt vi felles takketale til UNESCO-komiteen den 3. desember. Katharina Sparstad bidro med tekst fra norsk side til svenskenes medlemsblad i deres desemberutgave.

Medlemskap i EFNCP

Norsk Seterkultur er medlem i den Europeiske seterorganisasjonen EFNCP (European Forum of Nature Conservation and Pastoralism). Organisasjonen har medlemsland fra de fleste fjellregionene i Europa. De jobber aktivt for å ta vare på utmarksbeite- kulturen i fjellområdene og gir ut EFNCP medlemsblad «La Cañada».

FAO – Food and Agriculture Organisation of the United Nations

Norsk Seterkultur er invitert til å bidra med relevant kunnskap om seterdrift og familielandbruk. Web-plattformen samler info om familielandbruk fra hele verden; inkludert nasjonale lover og forskrifter, offentlig politikk, beste praksis, og statistikk, forskning, artikler og publikasjoner. Informasjonen skal samles fra aktører på ulikt nivå som regjeringer, forskningsinstitusjoner, universiteter, faglag og frivillige organisasjoner.

Takk for et godt samarbeidsår 2024!

Figur 16. Foto: Skimakern og budeia